

تاریخ محلی به روایت یک همایش

به نام خداوند اندیشه و مهر

تاریخ محلی رویکردی نسبتاً جدید، واقعی و دقیق در تحلیل وقایع و مطالعات تاریخی است. تاریخ محلی، به انکارها و وقایع تاریخی در یک جغرافیای مشخص نگاهی علمی و جزئی نگر دارد. این دیدگاه به وقایع صرف تاریخی بسنده نکرده و تمامی نمودها و نهادهای انسانی را نشانه می‌رود تا از میان آنها، درک عمیق‌تر و واقعی‌تری نسبت به تاریخ منطقه و در نهایت کشور داشته باشد. با این رویکرد، انجمن زنان پژوهشگر تاریخ که همواره سعی داشته تا با کنکاش علمی، نگاهی دقیق درباره حضور و نقش زن در جغرافیای تاریخی پهناور ایران زمین داشته باشد، در سال‌های اخیر تلاش کرده تا هم‌اندیشی‌های خود را که در قالب برگزاری همایش‌ها و نشست‌های مختلف علمی بوده است، بر این محور قرار داده و از پژوهش‌های محققان در حوزه‌های مختلف مطالعات تاریخی و دیگر رشته‌های علوم انسانی بهره برد. انجمن در این تلاش به موضوعی پرداخته که از سال‌ها قدیم در میان تاریخ‌نگاران مغفول بوده و چندی است با پژوهش‌های محققان متخصص، رنگ یافته است. انجمن زنان پژوهشگر تاریخ ایران قصد دارد باعث شود انگیزه بیشتری برای تحقیق در لایه‌های پنهان مانده در تاریخ‌نگاری‌های محلی در میان پژوهشگران ایجاد کند. انجمن زنان پژوهشگر تاریخ در همایش‌های پیشین خود که با همکاری برخی نهادها و سازمان‌های همفکر و علاقه‌مند موفق به برگزاری آنها شد، نقش و حضور زن در مناطق جنوب و غرب ایران را به تحقیق و بحث گذاشت.

انجمن در همایش پیش‌رو، پهنای جغرافیای تاریخی شمال ایران را که در حال حاضر در سه استان گلستان، مازندران و گیلان خود را نشان می‌دهد، هدف پژوهش قرار داده و با عنوان «نقش زن در پهنه شمال ایران»، تلاش به برگزاری همایشی علمی در این حوزه کرده است. در اولین مرحله، برگزاری پیش‌همایش «نقش زن در منطقه گرگان و دشت» تلاشی است برای نشان دادن حضور زنان و نیز مطالعات مرتبط با مسائل زن در این منطقه جغرافیای مهم از ایران فرهنگی.

تداوم و پافشاری

منصوره اتحادیه*

از اینکه سعادت دیدار با جمع پرمهر دوستان و یاران انجمن زنان پژوهشگر تاریخ و انجمن ایرانی تاریخ را ندارم، افسوس می‌خورم. اگرچه همواره دل و دیده‌ام با شما یاران و کوشش‌های خستگی‌ناپذیرتان است. در مدت ۲۵ ساله‌ای که انجمن زنان پژوهشگر تاریخ به صورت تداوم مشغول به فعالیت است، در بعضی سمنی‌ها یا نشست‌ها از نزدیک با گردانندگان و مسئولین این انجمن همراهی و مشارکت داشته‌ام و با اهداف همراه بوده‌ام.

در اینجا مناسب می‌دانم به چند نکته اشاره کنم که به نظر من قابل ستایش است. نخست از پشتکار و زحمات بی‌وقفه اعضای مؤسس و سایرین تشکر می‌کنم. متأسفانه در کشور ما معمولاً در کار تداوم نیست و بسیاری از برنامه‌های عالی که با موانع برخورد می‌کنند رها و فراموش می‌شوند. ولی خوشبختانه انجمن زنان پژوهشگر تاریخ دچار این سرنوشت نشد و علی‌رغم مشکلات و فرازونشیب‌ها همچنان به کار ادامه داده و اکنون با موفقیت پیش‌همایش زن در تاریخ محلی ایران در پهنه شمال را برگزار کرده است. نکته دوم اینکه به نظر من حائز اهمیت است و نباید فراموش شود این است که انجمن با تداوم و پافشاری در طرح تاریخ زن و مطالعات زنان این رشته با اهمیت را در علوم انسانی پایدار و برجسته کرده و شکی نیست که این تأکید بر اهمیت جایگاه زنان در پیشینه فعالیت‌های زنان ماندگار شده و دارای آتیه درخشانی است. نکته سوم فعالیت بی‌وقفه اعضای این انجمن است. همه شما پشتکار و به خصوص با اعتمادبه‌نفس و اعتقاد به آرمانتان با مشکلات دست‌وپنجه نرم کرده و موفق شده‌اید که این انجمن را همچنان فعال و تأثیرگذار کنید.

نکته دیگری که به نظر من نباید فراموش کرد، اهمیت تشکیل چنین همایش‌هایی در شهرها و شهرستان‌ها است که سبب می‌شود فقط به پایتخت اتکا نشود و دیگر زنان این سرزمین نیز در برابر این حوزه احساس مسئولیت کنند. با این کار ارزشمند شما دانه آگاهی و امید را در دل نسل‌های بعد و پژوهشگران نوپا می‌فشانید.

امیدوارم در این راه دشوار همواره شاد و به آینده روشن دلگرم باشید.

* ریاست علمی همایش زن در تاریخ محلی ایران پهنه شمال

اهمیت پژوهش

قرار نگرفته‌اند. چون به‌واقع زنان، مسئله جدا پنداشته نمی‌شدند و هویت آنها وابسته و طفیلی مرد و «آن دیگری» جامعه بوده است. خوشبختانه در چند دهه اخیر، خود زنان تاریخ‌پژوه ایرانی، با درک این اهمیت پژوهشی، توانسته‌اند با تحقیق‌های آکادمیک و تربیت دانشجویان دغدغه‌مند راه‌گشای این مسیر مهم باشند. به‌عنوان نمونه یکی از تلاش‌های ارزنده این استادان فرهیخته، تشکیل انجمنی به نام «انجمن زنان پژوهشگر تاریخ» در سال ۱۳۷۸ خورشیدی و سعی در هدفمند کردن مسیر تاریخ‌نگاری زنان در ایران بوده است.

بخشی از فعالیت‌های انجمن درباره همایش و گردهمایی‌های علمی است که برای ارائه آخرین دستاوردهای پژوهشی علاقه‌مندان حوزه تاریخ جنسیت برگزار شده و اینک در آستانه یکی از رویدادهای مهم دیگر است. ترکیب مسئله زنان با توجه به تاریخ‌نگاری محلی، این بار در پهنه شمال کشور هدف همایشی دیگر از انجمن زنان پژوهشگر تاریخ است و امید که با دریافت و ارائه آثار علمی شما عزیزان، دریچه‌ای نو به تاریخ‌نگاری زنان با تکیه بر تاریخ محلی شمال کشور گشوده شود.

سمیه عباسی
مسوول دبیرخانه

تاریخ محلی به‌مثابه یک شاخه از تاریخ علمی، هرچند شاخه‌ای جدید در این علوم نیست و در ایران نیز دارای قدمتی بیش از هزار سال است، اما همین قدمت هم با نگاهی به تواریخ محلی حکایت از یک امر مهم دارد؛ فرودستان جامعه و زنان به‌عنوان طیف مهمی از این بخش در این تواریخ حضور کم‌رنگ دارند. و آنجایی صحبت از ایشان شده است که ضرورت بحثی در پیوند با طبقات بالادست وجود داشته است.

زنان و تاریخ ایشان نیز به‌عنوان شاخه‌ای جدید، که البته در تاریخ‌نگاری ما گرایش نوین و دارای عمری کمتر از چند دهه است، نیز در زیرمجموعه همین بی‌توجهی قرار می‌گیرد. زنان به‌مثابه یک مسئله؛ زندگی، احوال، آثار و عملکرد ایشان نیز اگرچه گاه در تاریخ‌نگاری سنتی و مردسالار ما رگه‌هایی کم‌رنگ را اشغال کرده‌اند، اما آن توجه ویژه را هیچ‌گاه دریافت نکرده و مورد پژوهش‌های جدی